

Lokale Financiën 2023

22 – 06 - 2023

Belfius

| Inhoud

Macro-economische context

Hoe evolueren de gemeente-uitgaven?

Welke trend zien we in de gemeenteontvangsten?

Halen lokale besturen een begroting in evenwicht?

Welke gevolgen zijn er voor de investeringen?

Macro-economische context

2022-2023: jaren onder hoogspanning

2020

2021

2022-2023

Gemeentefinanciën onder druk?

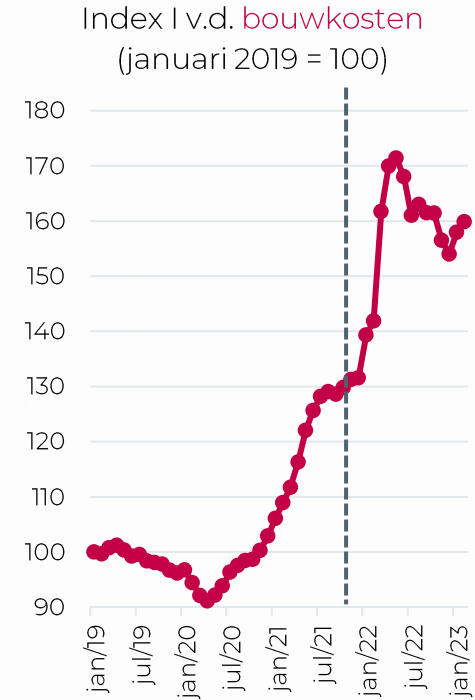
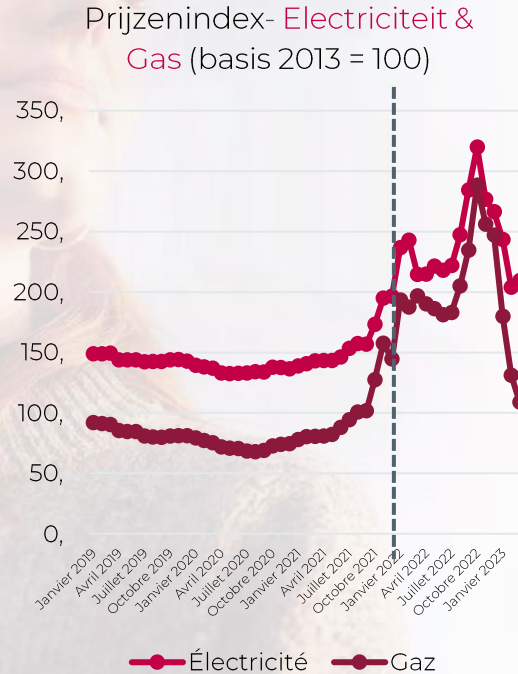
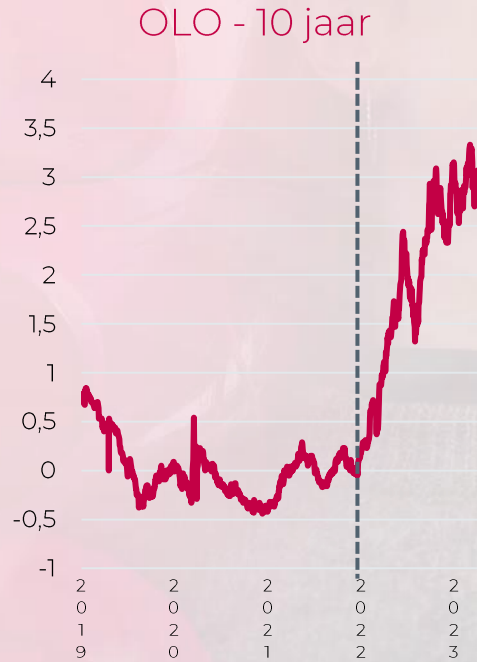
- Gevolgen covidcrisis
- Effect pensioenhervorming
bouwt verder op (wet van 2011)

Zwaar verstoorde macro-economische context

- Inflatieschok
- Gestegen energieprijzen
- Prijs van bouwmaterialen
- Rente

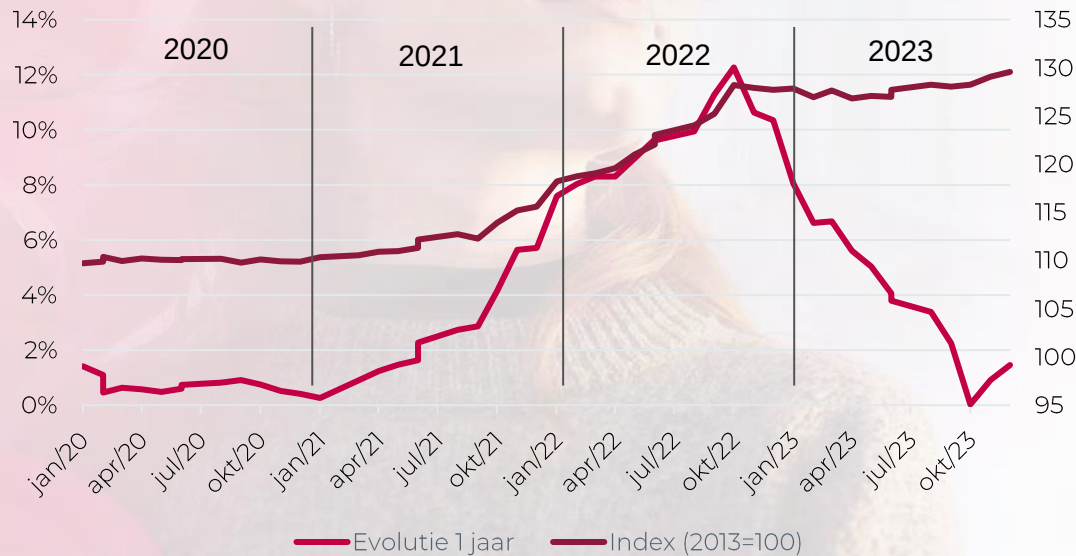
Zwaar verstoorde macro-economische context

Zwaar verstoorde macro-economische context

2022: historisch hoge inflatie (bijna 10%)

Evolutie van de inflatie (2020-2023)

Bron: Federaal Planbureau (juni 2023)

Volgens maandelijkse vooruitzichten van het Federaal Planbureau bereikt de inflatie 3,9% in 2023 (en 3,3% in 2024). Dit tegenover 9,59% in 2022, 2,44% in 2021 en 0,74% in 2020.

Overschrijding spilindex (2%)

December 2021

Februari 2022

April 2022

Augustus 2022

November 2022

- Volgende overschrijding: oktober 2023

| Impact op meerjarenplannen en gemeentebegrotingen 2023?

Uitgaven

Uitgaven stijgen sterk vanaf 2022

- Lonen (indexatie)
- Energiekosten
- Werkingssubsidies aan politiezones, hulpverleningszones...
- Financiële uitgaven

Hoe sterk stijgen de uitgaven
in 2022-2023?

Conclusie analyse 2022

*«Energiecrisis en inflatie:
grotere financiële schok
dan de covidfactuur»*

Ontvangsten

Onzekerheid over ontvangsten in 2022

Indexatie gebeurt gradueel en komt
met vertraging (vanaf 2023 en 2024)

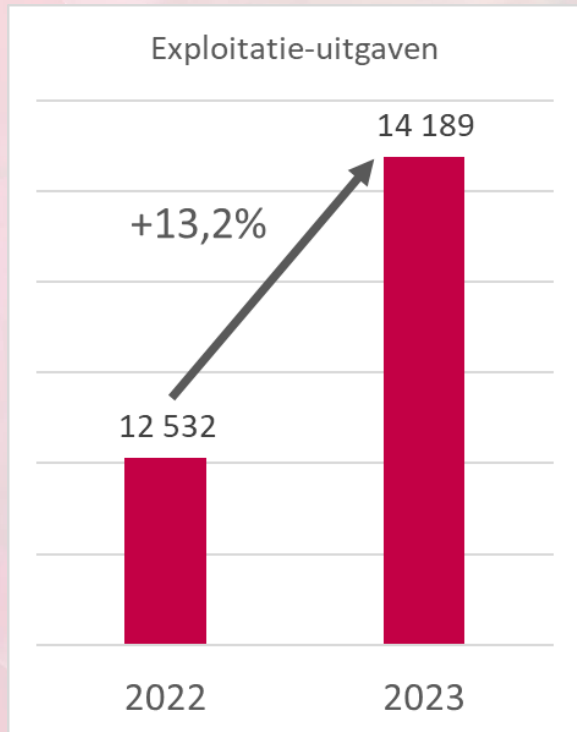
Hoe evolueren de ontvangsten
vanaf 2023?

UITGAVEN

2023: Kostenexplosie bij steden en gemeenten exploitatie-uitgaven

Vlaanderen

+1,7 miljard EUR t.o.v.
aanpassing MJP 2022

De raming voor 2023 neemt ook de onvoorziene uitgavenstijging voor 2022 mee (aangepaste meerjarenplannen 2020-2025), aangezien de eerste cijfers van 2022 nog geen rekening houden met een snel aantrekkende inflatie.

| Update meerjarenplan 2020-2025

Aanpassing 2022

In 4e trim. 2021

Raming inflatie = **1,6%**

Aanpassing 2023

In 4e trim. 2022

Raming inflatie = **4,4%**

01-01-2022

Onvoorziene impact
van snel
aantrekkende inflatie
en energieschok

01-01-2023

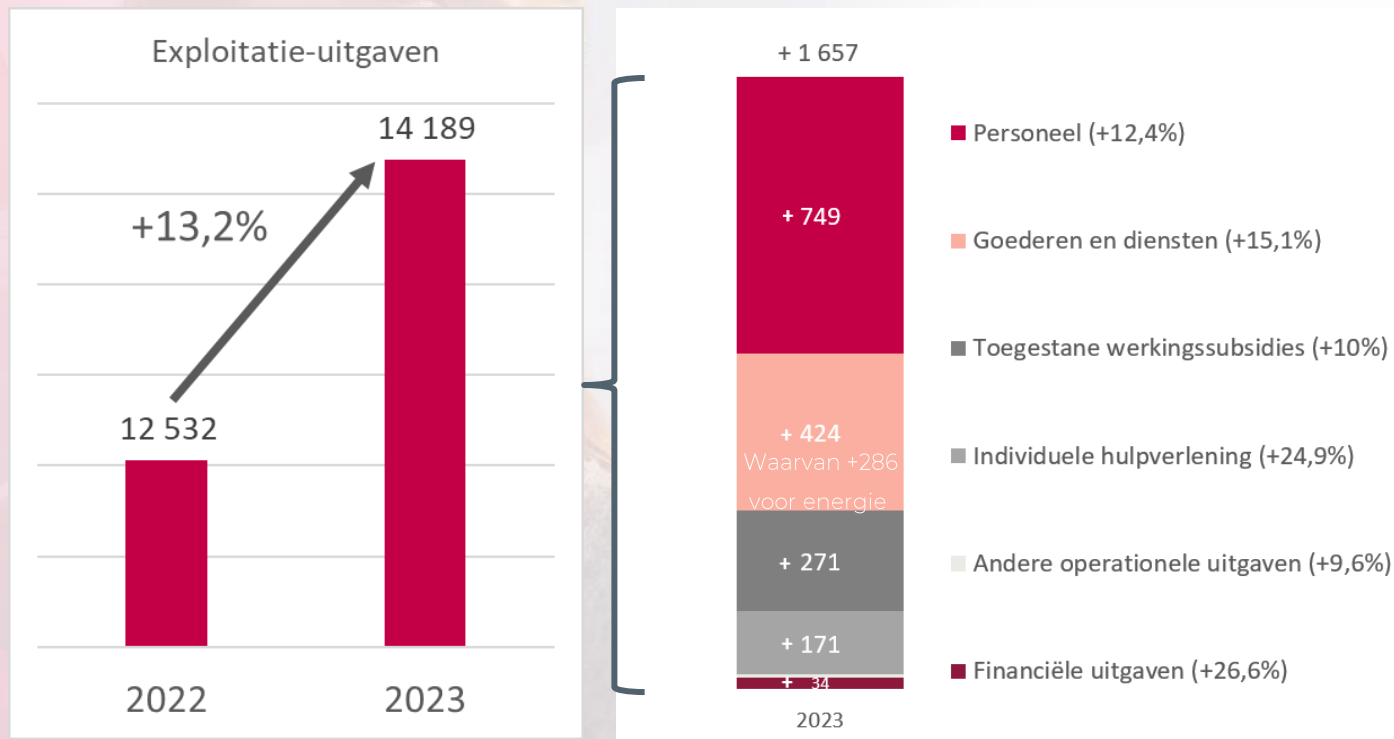
+

Verwachte impact
hogere kosten 2023
(inflatieniveau/evolutie
energiekosten)

=

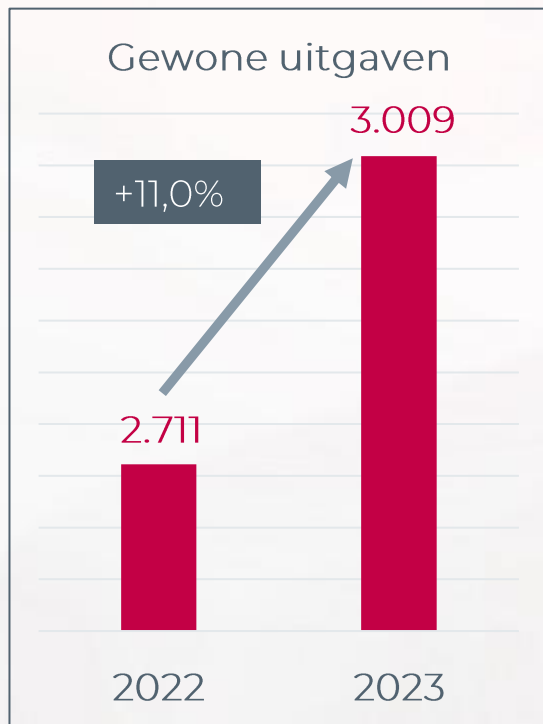
| 2023: kostenexplosie op alle vlakken

Vlaanderen

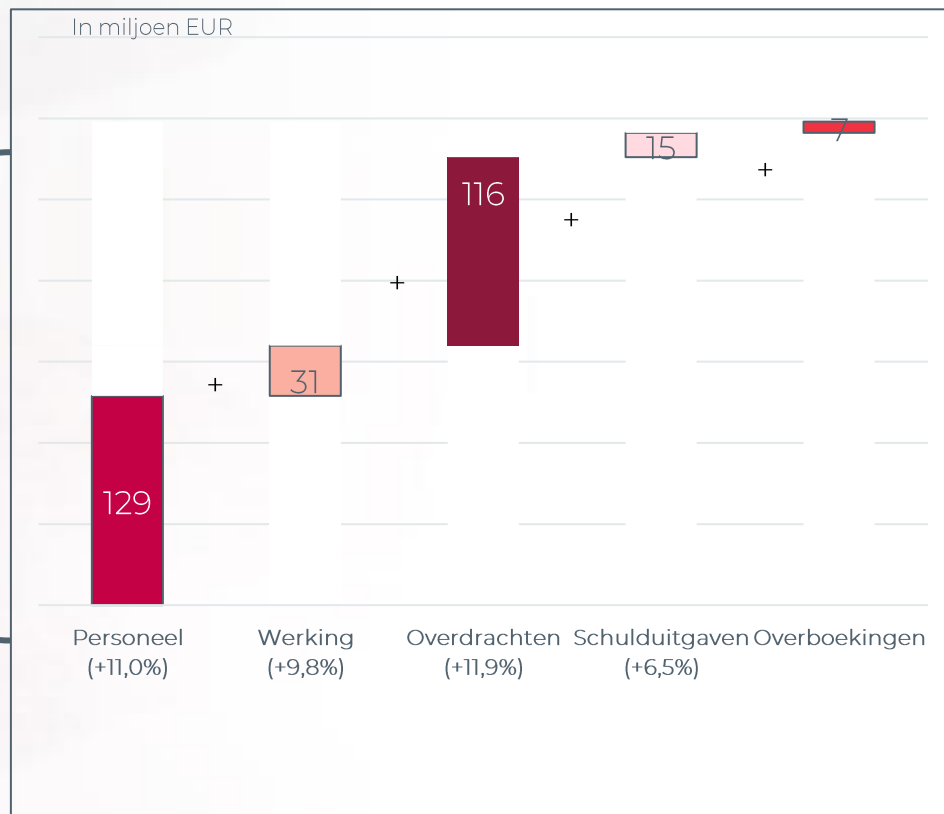

| Begrotingen 2023: sterke toename in alle uitgaven categorieën

BRUSSEL

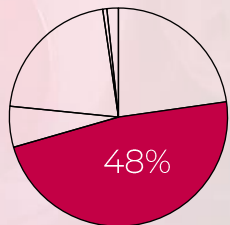

+298 mio.
EUR

Impact op gemeente-uitgaven?

Inflatie duwt loonkosten 12,4% hoger

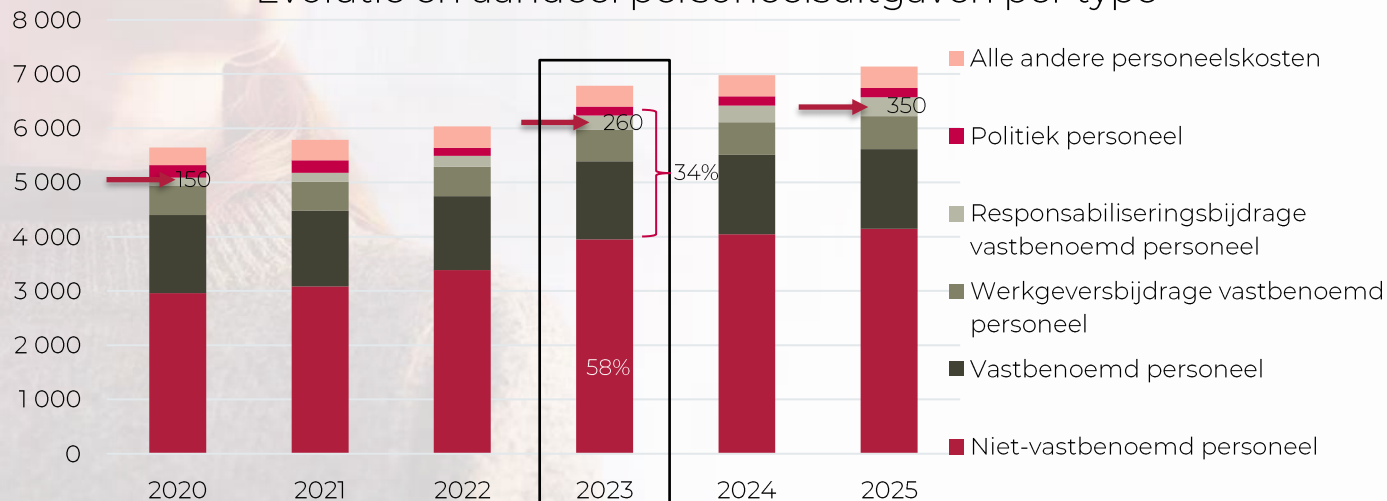
• Personeelskosten

BRU

+11%

Vlaanderen

Evolutie en aandeel personeelsuitgaven per type

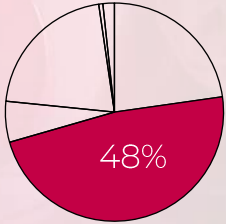
Vastbenoemd personeel

Inflatie + pensioenbijdragen

Niet-vastbenoemd personeel

Inflatie

Impact op gemeente-uitgaven?

- Personeelskosten

- Maar liefst 5 overschrijdingen van loonindex (+2%) over 2022 en 2023

Personeel:

- Inflatie leidt tot indexatie van de lonen (5 x 2%)
- Hogere pensioenbijdragen voor vastbenoemd personeel (basis- en responsabiliseringsbijdrage)

	Basisbijdrage	Responsabiliseringsbijdrage
2021	41,5%	50,0%
2022	43,0%	50,0%
2023	44,0%	66,0%
2024	45,0%	75,0%
2025	45,0%	78,0%
2026	45,0%	81,0%
2027	45,0%	84,0%
2028	45,0%	86,0%

Bron: VVSG op basis van ramingen van Federale Pensioendienst

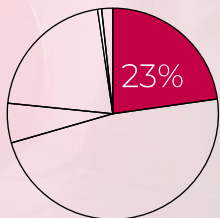
Impact op gemeente-uitgaven?

Energie-uitgaven verdubbelen

BRU

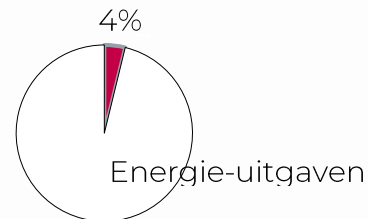
Kosten van gebouwen +18,5%
waarvan +62% energiekosten

Vlaanderen

Aankoopkosten goederen en diensten

	In miljoen EUR	In EUR/inw.	Maal
Energie-uitgaven*	541	81	2,1
waarvan straatverlichting	145	22	1,8

	In miljoen EUR	In EUR/inw.	Maal
Elektriciteit	327	49	1,9
Gas	181	27	3,3

Duurzame investeringen

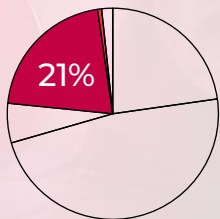
- Energiezuinige ledverlichting
- Gebouwen energiezuinig maken
- Opwekken van eigen energie

* Energieslurpers zoals sportinfrastructuur en zwembad meestal ondergebracht bij AGB (gemeentebedrijven)

Impact op gemeente-uitgaven?

Fors gestegen lonen hebben ook gevolgen voor gemeentedotaties

Vlaanderen

Personeelskost bij politiezones

90%

- Toegestane werkingssubsidies

Voornamelijk voor politie- en hulpverleningszones

BRU

In EUR /inw.

Evolutie
2022-2023

OCMW's

388

+13,4%

Politezones

346

+9,2%

Of een stijging van...

- 1,3 miljard euro naar politiezones

188
euro/inwoner

+11,5%

- 403 miljoen euro naar hulpverleningszones

60
euro/inwoner

+12,5%

- 1,3 miljard euro naar andere

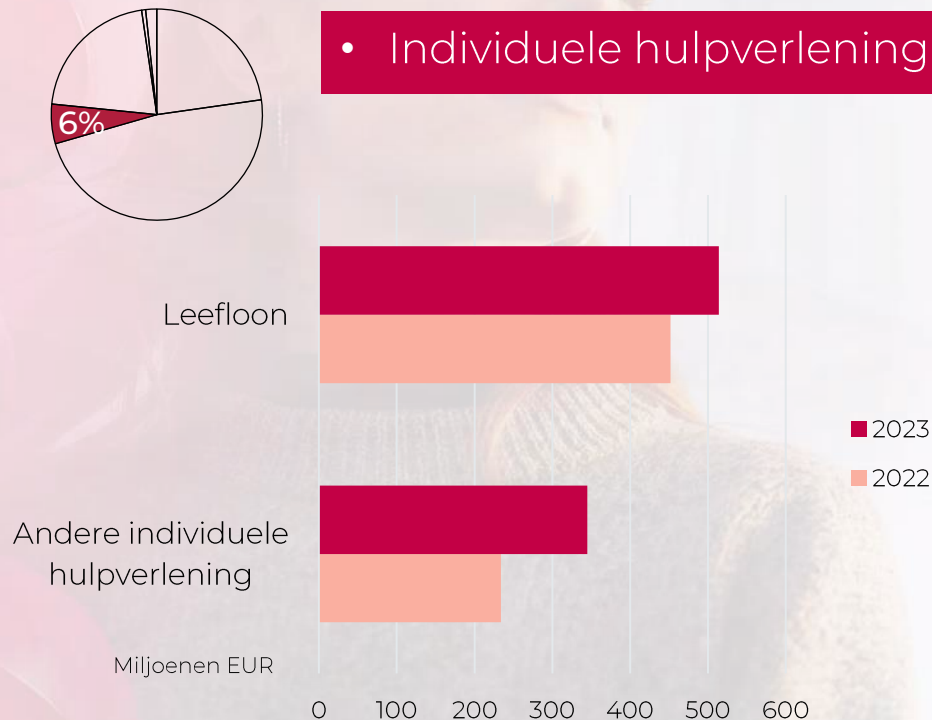
Impact op gemeente-uitgaven?

Meer individuele hulpverlening en hogere uitgaven leefloon

Vlaanderen

BRU

- Individuele hulpverlening

Indexatie van de leeflonen

#leefloners in 2022 lichtjes gedaald

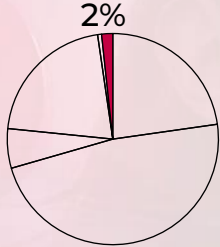
- Toename in hulpvragen om inwoners te helpen bij oplopende energiefactuur.
- Hoewel impact COVID-19 afneemt, blijven er uitgestelde zorgvragen.
- Oekraïne crisis: individuele hulp en equivalent leefloon naast huisvesting en opvang tijdelijk beschermde personen.

Impact op gemeente-uitgaven?

Gestegen rente leidt tot hogere financiële kosten

Omgebogen trend

Vlaanderen

- Financiële uitgaven (+26,6%) voor...

... nieuwe leningen

... bestaande leningen met
variabele rentevoet

Lokale besturen gaan leningen aan
voor de algemene financiering van
werking en investeringen

BRU

+6,5%

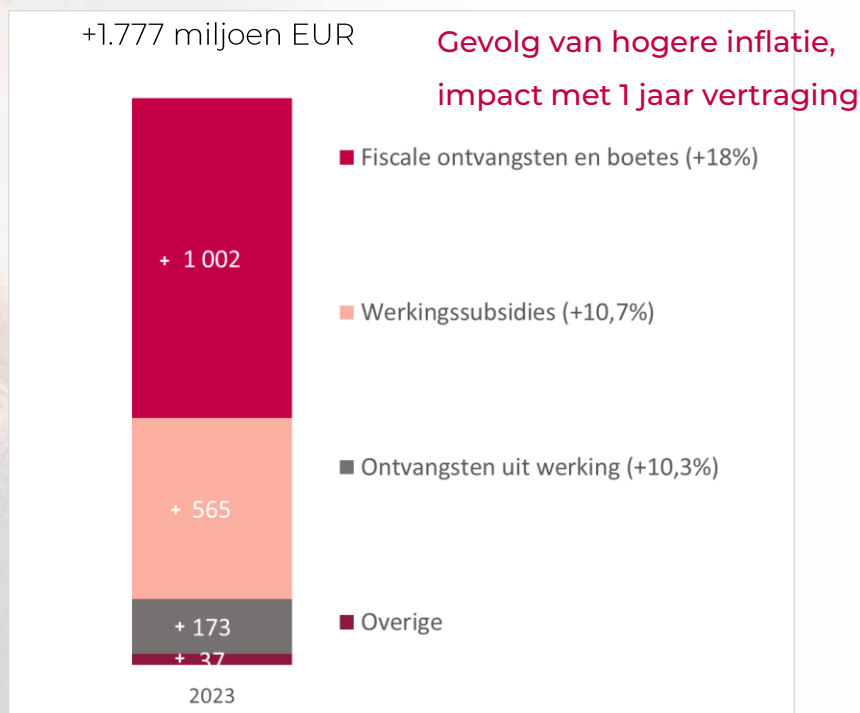
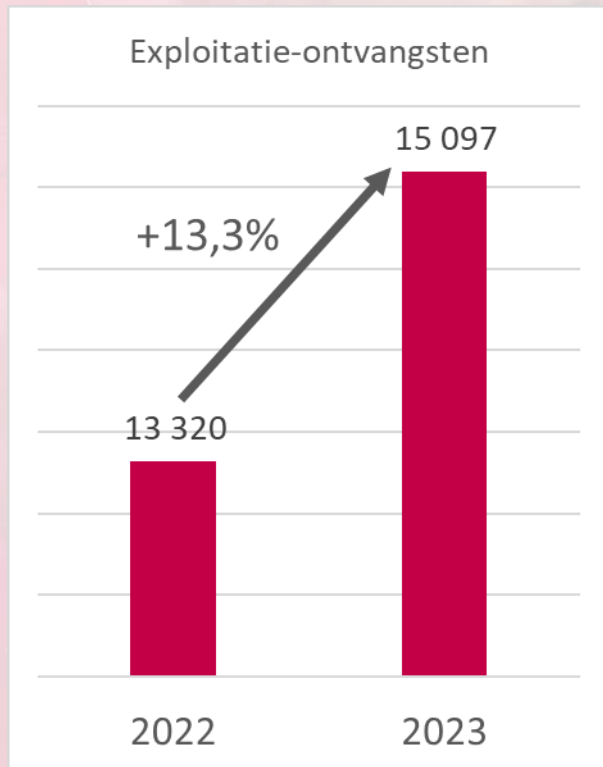

ONTVANGSTEN

Impact op gemeenteontvangsten?

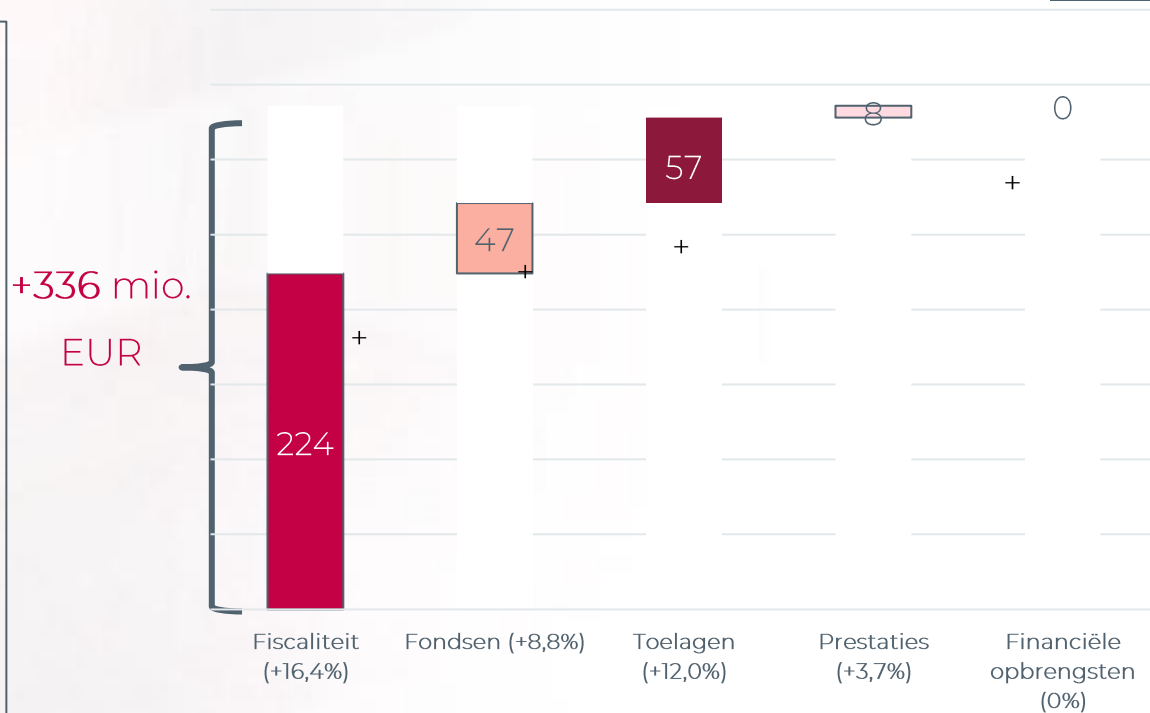
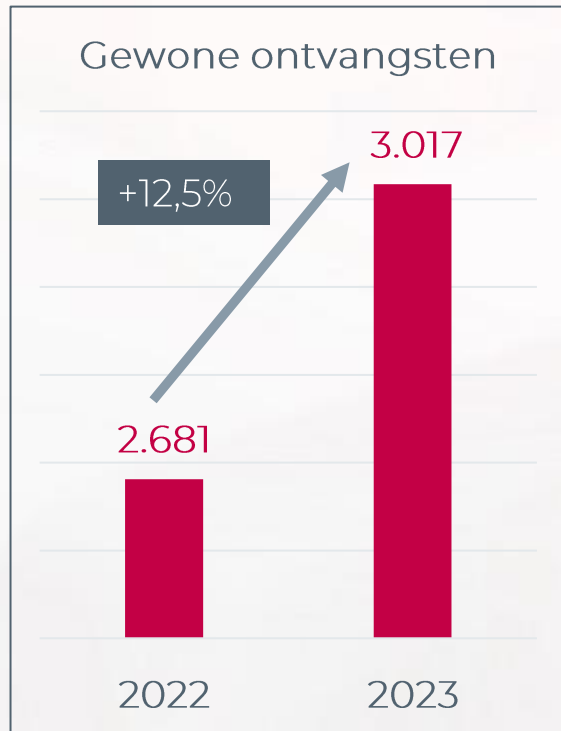
2023: groter volume aan ontvangsten zorgt voor evenwicht

Vlaanderen

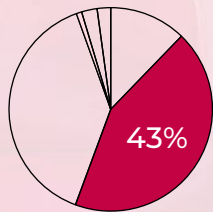
Begrotingen 2023: onverhoopte toename in gemeenteontvangsten

BRUSSEL

Impact op gemeenteontvangsten?

Fiscale ontvangsten stijgen automatisch door indexatie van inkomens

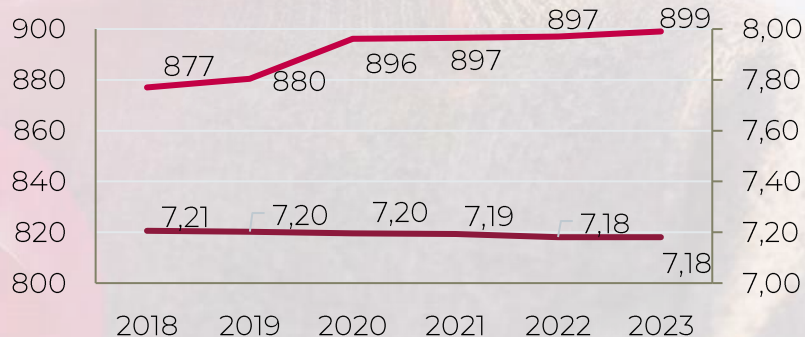
Opcentiemen van onroerende voorheffing (OOV): +11,8%

Op basis van geïndexeerde kadastrale inkomens

Aanvullende personenbelasting (APB): +29,7%

EXTRA: doorstorting 14 i.p.v. 12 maanden

Evolutie gemiddelde aanslagvoeten

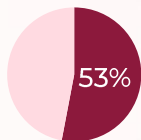
Fiscale ontvangsten - 2023			
	In miljoen EUR	In EUR/inw.	Evolutie
Opcentiemen onroerende voorheffing	2.822	421	11,8%
Aanvullende personenbelasting	2.702	403	29,7%
Andere aanvullende belastingen	127	19	6,7%
Lokale belastingen	902	135	9,3%
Fiscale ontvangsten en boetes	6.554	978	18,0%

— Opcentiemen onroerende voorheffing
— Aanvullende personenbelasting

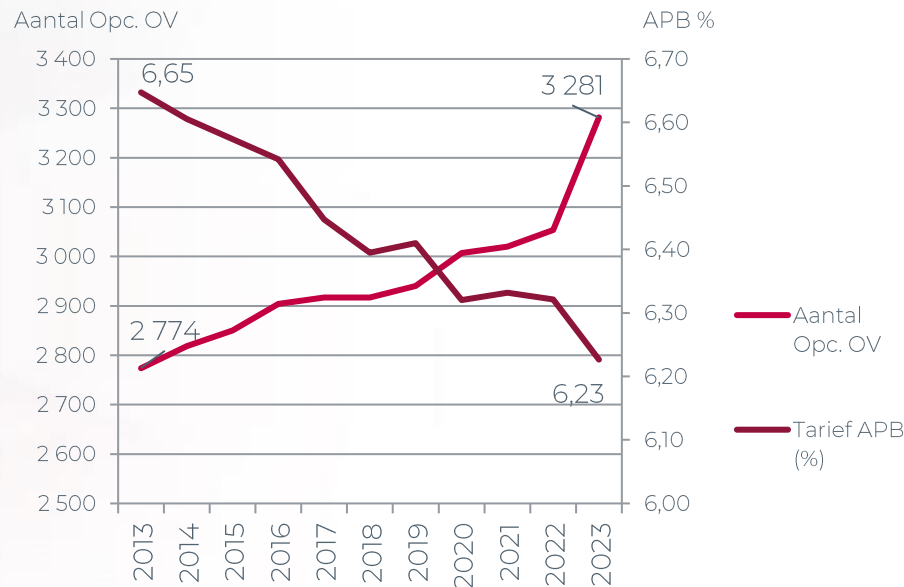
Begrotingen 2023: heel forse toename van fiscale ontvangsten | (+16,4%) – ‘lokale taxshift’ zet zich door

BRUSSEL

Fiscaliteit

	in EUR/inw.	Evolutie t.o.v. 2022
Opcntiemen op onroerende voorheffing	751	17,0%
Aanvullende belastingen op personenbelasting	251	26,2%
Andere aanvullende belastingen	30	-2,4%
Lokale belastingen	231	9,6%
Fiscale compensaties	35	7,6%
Totale belastingontvangsten	1.299	16,4%

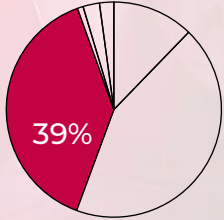
- **Opc. onroerende voorheffing** (+17%): indexatie KI (+9,6%) + 8 gemeenten trekken aanslagvoet op
- **APB** (+26,2%): FOD Financiën past kalender met stortingen aan → 14 i.p.v. 12 maanden + 4 gemeenten verlagen %
- **Lokale belastingen** (+9,6%): op kantooroppervlakte (+11%) en bezetting openbaar domein(+17%)

Impact op gemeenteontvangsten?

Steun van Vlaamse en federale overheid

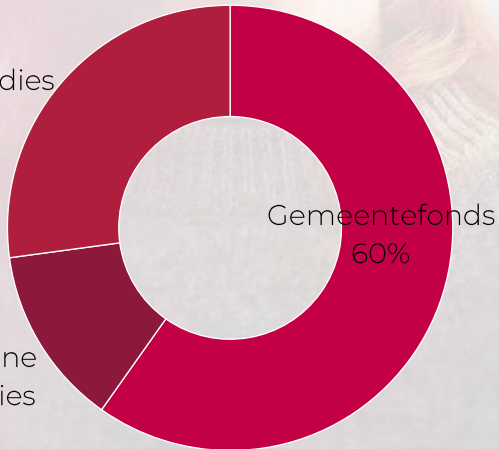
Vlaanderen

- Ontvangen werkingssubsidies

Specifieke
werkingssubsidies
27%

Overige algemene
werkingssubsidies
13%

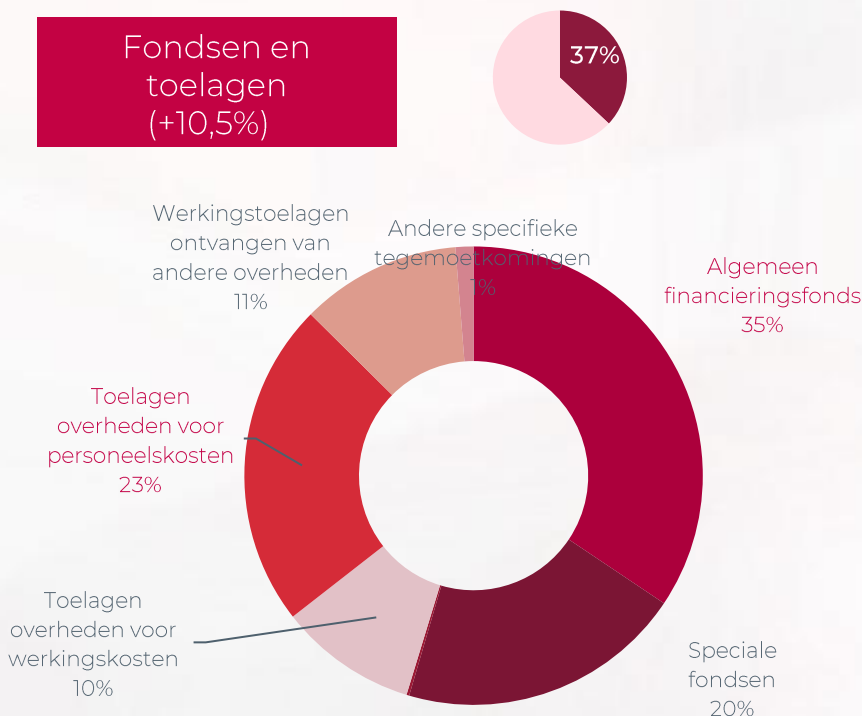

- Vlaamse regering maakt extra middelen vrij voor oplopende personeels- en energiekosten: 94 miljoen euro extra in 2023 tot 149 miljoen in 2025
- Gemeentefondsdotatie (3,5 miljard euro) jaarlijks verhoogd (+3,5%)
- Specifieke werkingssubsidies - zoals LEKP voor energietransitie - worden verruimd
- Om stijgende pensioenuitgaven op te vangen komt Vlaamse regering tussen in helft van de responsabiliseringsbijdrage

- Federale bestuursniveau vergoedt kosten leefloon > 100%
- Vlaamse overheid neemt lokale noodopvang van tijdelijk beschermden uit Oekraïne volledig voor haar rekening

Begrotingen 2023: indexeringsmechanismen van toelagen ondersteunen de ontvangsten

BRUSSEL

	In EUR /inwoner	Evolutie t.o.v. 2022
Fondsen (algemene en bijzondere)	478,8	8,8%
Toelagen	433,0	12,0%
Totaal	911,8	10,5%

Gemeentefonds: geen automatische indexatie voorzien (+1,4%)

Federale dotaties: indexatie voorzien door Bijzondere Financieringswet (dotatie Stad Brussel)

Toelagen personeelskosten: verschillende indexeringsmechanismen sectoraal akkoord 2021 voor 75% gefinancierd door het Gewest

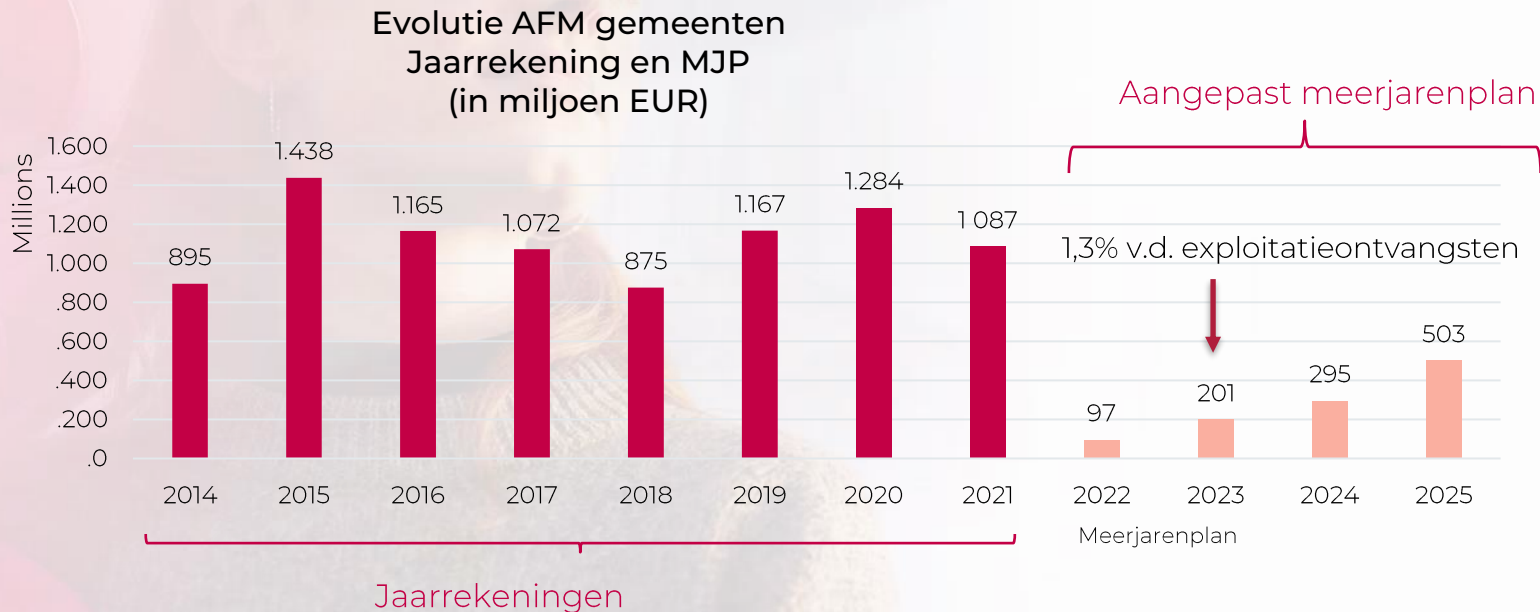

FINANCIEEL EVENWICHT

Wat zijn de gevolgen voor het financieel evenwicht?

Autofinancieringsmarge behouden

Vlaanderen

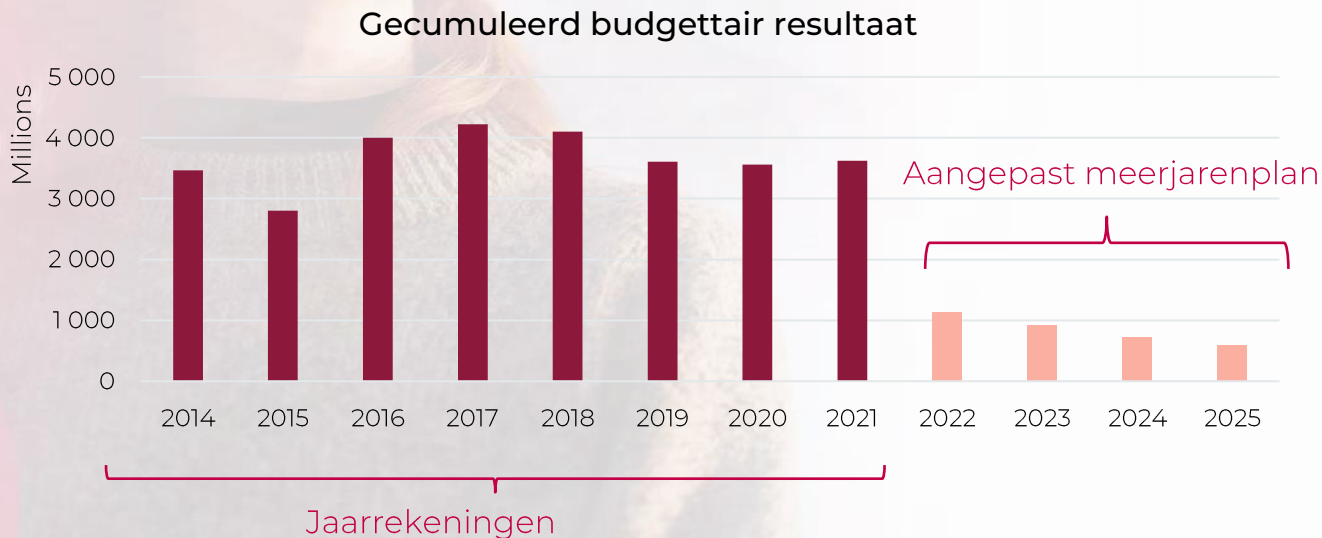
De AFM-buffer is telkens > in de jaarrekeningen dan gepland
Tijdelijke negatieve marge is toegestaan, maar evenwicht is must tegen 2025.

Wat zijn de gevolgen voor het financieel evenwicht?

Reserves behouden

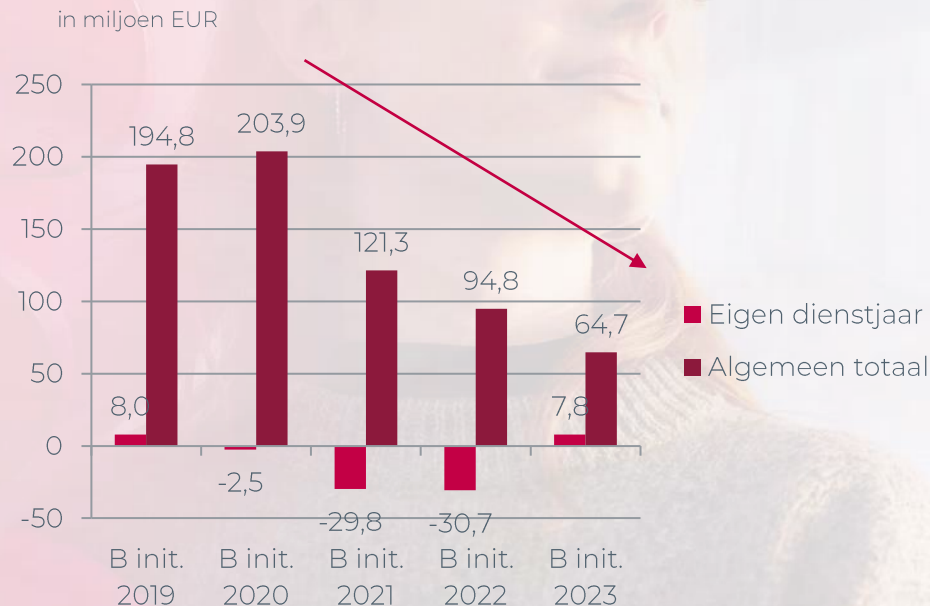
Vlaanderen

- Reserves = gecumuleerd budgettair resultaat
- Op termijn zal het gecumuleerd budgettair resultaat dalen, omdat reserves worden gebruikt om te investeren
- Maar meerjarenplan blijft slechts een schatting, in realiteit vallen de reserves gunstiger uit

Begrotingen in evenwicht **maar** algemeen overschot neemt af

BRUSSEL

- **Saldo eigen dienstjaar:**
 - 2023: **nagenoeg een evenwicht** (overschot < 8 miljoen euro) of 0,3% van de gewone ontvangsten
 - Verbetering t.o.v. 2021 en 2022 (tekort van 30 mio. euro)
- **Saldo algemeen totaal:**
 - Geleidelijke afname sinds 2020 (van +200 mio. euro tot 65 mio. euro) → weinig beschikbare reserves! (2,1% van de gewone ontvangsten)
- Jaarrekeningen doorgaans beter dan begrotingen

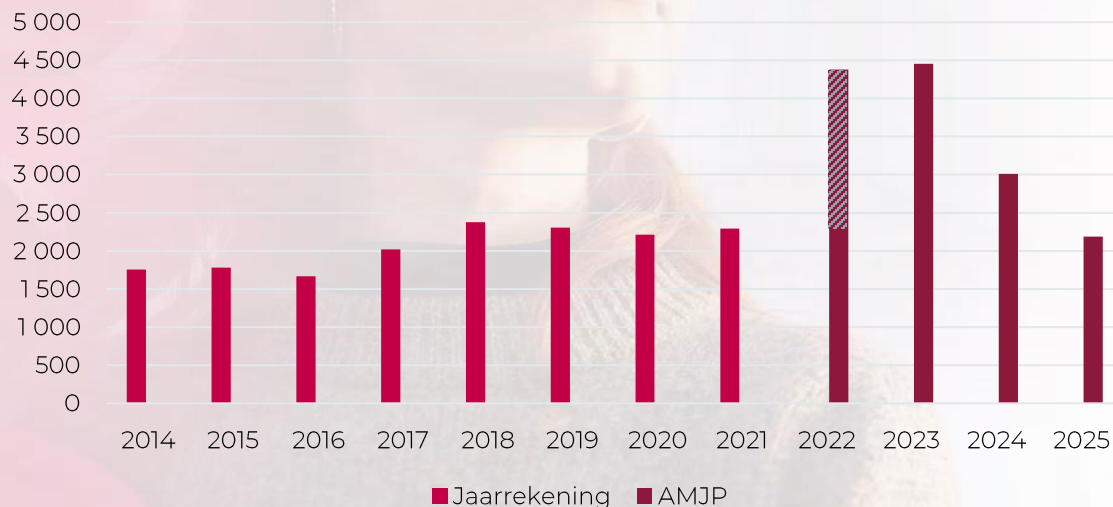
FOCUS INVESTERINGEN

Impact op investeringen?

Lokale besturen blijven investeren

Vlaanderen

Evolutie investeringen (in miljoen EUR)

Ondanks hogere bouwprijzen blijven lokale besturen voor hetzelfde nominale investeringsbedrag projecten plannen

In Vlaamse meerjarenplannen staat nog steeds 9,6 miljard euro aan investeringen gepland voor periode 2023-2025

→ Relanceplannen (EU en regionaal) geven boost aan investeringsprojecten van lokale besturen

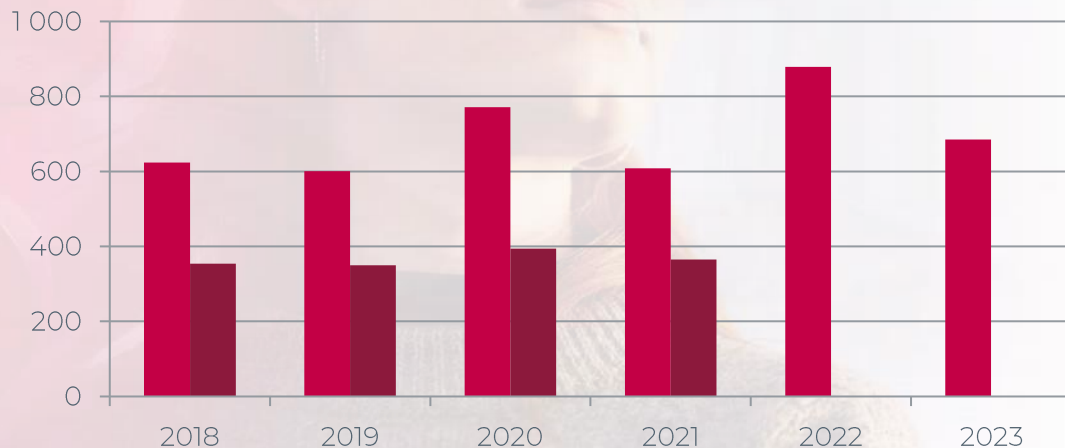
→ De realisatiegraad binnen hetzelfde jaar blijft zwak (+/-60%)

Impact op investeringen?

Investeringsprojecten afgeremd door duurdere bouwmaterialen

BRUSSEL

Evolutie investeringen (in miljoen EUR)

Ondanks hogere bouwpreizen blijven lokale besturen voor hetzelfde nominale investeringsbedrag plannen, maar met minder projecten

→ Relanceplannen (EU en regionaal) geven boost aan investeringsprojecten van lokale besturen

→ De realisatiegraad binnen hetzelfde jaar blijft +/-60%

Uitdagingen & onzekerheden

- Evenwicht **behouden** in 2023 maar overschot neemt af (BRUSSEL)
- Grote verschillen tussen gemeenten
- Invloed van **gunstige factoren** / 'one-shot' meevaller voor 2023
 - Doorstorting APB (14 maanden/jaar)

Uitdagingen / onzekerheden

- Zijn er voldoende **reserves** om een nieuwe schok op te vangen? Om de energietransitie te realiseren?
- Financiering van **pensioenlasten** is een gekende problematiek met praktisch onhoudbare vooruitzichten (2024-2028)
- **Fiscale hervorming** (lopend project): neutraal voor de gemeenten?

Belfius-analyse

De financiële situatie van de lokale besturen 2023

Vlaanderen

- Statistisch overzicht van 2023 en het meerjarenplan 2020-2025
- Sector lokale besturen, gemeenten en OCMW's, provincies
- Beschikbaar op research.belfius.be/nl/lokale-financien/

De steeds sterker oplopende responsabiliseringsbijdragen voor de pensioenen van het vastbenoemd personeel verklaren slechts een beperkt deel van de geraamde toename in de totale personeelskosten 2023. Het grootste effect komt namelijk van de volumegroei aan personeelskosten voor niet-vastbenoemd personeel (+17% versus +8% voor het vastbenoemd personeel).

Personeel en pensioenen

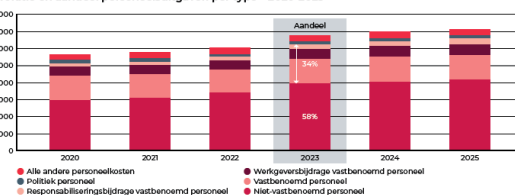
De voorbije jaren hebben Vlaamse gemeentebesturen het personeelsbestand afgebouwd. Die trend zet zich in 2024 verder door. Gemeente en OCMW tellen samen 104.337 voltijdse equivalenten (vte's), dat is 1% minder dan in 2021.

Het aandeel vastbenoemden (23%) krimpt daarmee opnieuw. Deze tendens, waarbij er steeds meer niet-vastbenoemden worden aangenomen en er minder vastbenoemden instromen dan uitstromen, komt al een aantal jaren tot uiting.

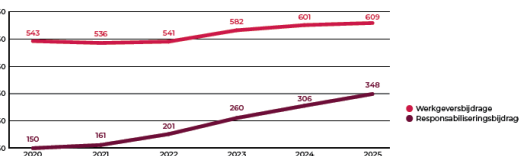
De totale loonmassa voor vastbenoemden neemt in 2023 opnieuw toe (+8,3%), vooral door de onvermijdelijk oplopende responsabiliseringsbijdragen (+29,3%). Samen met de basisbijdrage, vervat in de werkgeversbijdrage van 582 miljoen euro, financieren de bijdragen de pensioenen van hun vroegere vastbenoemde werknemers. Ook de volgende jaren blijft de responsabiliseringsbijdrage sterk stijgen.

Een Vlaamse financieringslijn 2020-2025 helpt om 50% van de responsabiliseringsbijdrage te dempen. Deze (tijdelijke?) specifieke toelage volgt mee de trend en loopt op van 86 miljoen euro in 2020 naar 249 miljoen euro in 2025.

Evolutie en aandeel personeelsuitgaven per type – 2020-2025

Pensioenbijdrage en andere bijdragen voor vastbenoemd personeel – 2020-2025 (in miljoen EUR)

Evolutie personeelsaantal (aantal vte)

	2021	2022	Verschil	Evolutie 2021-2022
Vastbenoemden	25.770	24.041	-1.729,0	-6,7%
Contractanten	79.561	80.296	735,0	0,9%
TOTAAL	105.331	104.337	-994	-0,9%

Fiscale ontvangsten

Door de eenmalige extra-ontvangst in 2023 zijn de belastingontvangsten uit de aanvullende personenbelasting (APB) goed voor 41% tegenover 33% voor de opcentiemen op de onroerende voorheffing (IOV). Lokale belastingen van gemeenten zelf betalen een heel breed gamma en vullen de belastingontvangsten verder met 14% aan.

De besturen verwachten niet alleen een groei-effect door de indexering van de inkomens: zowel de lonen als het kadastraal inkomen. Ze ramen ook een eenmalige extra-ontvangst van 2 maanden uit de APB doordat de FOD Financiën de doorstorting van deze ontvangsten versnelt (+29,7%). Voor de COV is er in 2023 eveneens een stevige indexatiegedreven groei voorzien van 11,8%, om daarna aan te knopen met een jaarlijkse groei van 3,2%.

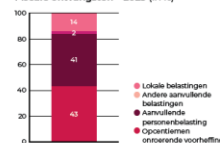
Bleven de lokale belastingen in 2021 eerder stabiel, een gewild effect tijdens de Covid-19-crisis met specifieke vrijstellingen van lokale tarieven, dan zijn die lokale belastingen opnieuw geactiveerd (+9,3%). Specifieke lokale belastingen die toenemen zijn hoofdzakelijk boetes¹⁾, tweede verblijven, leegstand en algemene bedrijfsbelasting.

Volgens het meerjarenplan is de trend een eerder matige toename van de aanvullende en de lokale belastingen de komende jaren.

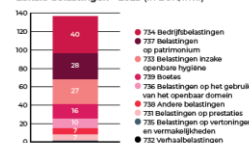
Fiscale ontvangsten – 2023

	In miljoen EUR	In EUR/Inw.	Evolutie 2022-2023	Jaarlijkse evolutie 2023-2025
Opcentiemen onroerende voorheffing	2.822	421	11,8%	3,2%
Aanvullende personenbelasting	2.702	403	29,7%	-0,4%
Andere aanvullende belastingen	127	19	6,7%	1,6%
Lokale belastingen	902	135	9,3%	2,0%
FISCALE ONTVANGSTEN EN BOETES	6.554	978	18,0%	1,5%

Fiscale ontvangsten – 2023 (in %)

Lokale belastingen – 2023 (in EUR/Inw.)

BEDANKT